

TÜRKİYE ÇEVRE SORUNLARI VAKFI YAYINI

Çevre Hukuku Araştırmaları

BENİNGTAN - BOZCAADALI

İNAN - KANTAR - TURUNÇ

URAL - YAZMAN

TÜRKİYE ÇEVRE SORUNLARI VAKFI YAYINI

Çevre Hukuku Araştırmaları

BENİNGTAN - BOZCAADALI
İNAN - KANTAR - TURUNÇ
URAL - YAZMAN

TÜRKİYE ÇEVRE SORUNLARI VAKFI

Kennedy Cad. 33/7
Kavaklıdere - Ankara

Kapak Kompozisyonu
SERPİL URAL

Dizgi : BÜRO 80

Film ve Montaj: DETAY REPRODÜKSİYON

Baskı : ÖNDER MATBAA

Ağustos 1981

İÇİNDEKİLER

ANAYASALAR VE ÇEVRE

Av. Engin Ural

A. Giriş	17
B. Türk Anayasası	17
C. Diğer Ülke Anayasaları	19
Notlar	21
Bibliyografya	22

ÇEVRE HUKUKUNDA SORUMLULUK KAVRAMI

Av. H. Elvend Kantar

A. Giriş	23
B. Çevre Hukukunda Sorumluluk	24
1. İdari Sorumluluk	24
2. Cezai Sorumluluk	26
a. Genel Olarak	26
b. Ferdin Sorumluluğu	27
c. Hükmi Şahısların Sorumluluğu	29
d. Ceza Hukukunda Sınıf Faaliyetinin (Class Action) veya Kollektif Menfaatin Korunması için Ceza Davası Yoluna Başvurabilme Hakkı . .	30
3. Hukuki Sorumluluk	31
a. Genel Olarak	31
b. Sorumluluk Esasları	32
(1) Kesin Sorumluluk veya Risk Sorumluluğu . . .	32
(2) Kusur veya İhmal Sorumluluğu	33
(3) Varlığı Tasavvur Edilebilir Kusura Dayalı Sorumluluk	33
c. Sorumlu Kişiler	33
(1) Fertler	33
(2) Devletin Sorumluluğu	34
d. Kirleten Öder Esası (The "Polluter Pays" Principle)	34
e. Hukuki Sorumluluğun Neticeleri	35
(1) Durdurma	35
(2) Tazminat	35

C. Sonuç	37
Notlar	42
Bibliyografya	45

ÇEVREYE VERİLEN ZARARLARDA ULUSLARARASI SORUMLULUK

Av. H. Elvend Kantar

A. Giriş	48
B. Devletin Sorumluluğu	51
C. Fertlerin Sorumluluğu	55
D. Sonuç	57
Notlar	60
Bibliyografya	62

ÇEVRE KORUNMASINI SAĞLAYICI İDARİ TEDBİRLER VE MÜEYYİDELER

Av. H. Elvend Kantar

A. Giriş	65
B. İdari Tedbirler	68
1. İzin	68
a. Lisans Alınması	70
b. İstişare	70
c. Ruhsat (Authorisation)	71
d. İmtiyaz (Franchise)	71
e. Onay	71
2. Standartlar veya Hedefler Konulması	71
3. Kontrol, Nezaret ve Teftiş	72
a. Daimi Resmi Kontrol	72
b. Periyodik Resmi Kontroller	72
c. Ferdi Nezaret, Ferdi Kontrol, Özel Gönüllü Kontrol	73
C. İdari Müeyyideler	73
1. İşin Kapatılması	73
2. İşletme Lisansının Geri Alınması	74
3. Para Cezası	74
D. Sonuç	74

Notlar	77
Bibliyografya	79

ÇEVRE KORUNMASINA AİT CEZAI MÜEYYİDELER

Av. H. Elvend Kantar

A. Giriş	82
B. Çevre Korunmasına Ait Cezai Müeyyideler	83
1. Genel Olarak	83
2. Para Cezaları	88
a. Günlük Ceza (The Daily - Fine)	88
b. Günlük Para Cezası (Day - Fine)	88
c. Tecil Edilmiş veya Şartlı Para Cezaları	89
3. Hürriyeti Bağlayıcı Cezalar	89
4. Diğer Müeyyideler	90
a. Eski Hale Getirme	91
b. Toplum Yararına Çalışma	91
c. Teminat Yatırılması Yükümlülüğü	91
d. Mahkeme İhtarı	91
e. Kuruluşun İtibarını Sarsabilecek Kararın İlanı	91
f. İkinci Derece Müeyyideler	92
C. Sonuç	94
Notlar	97
Bibliyografya	100

SORUMLULUK HUKUKUNDA YENİ BİR YAKLAŞIM

(Ekonomik Düşünceye Dayalı Sorumluluk)

Doç. Dr. Nurkut İnan

Sunuş	103
A. Giriş	104
1. Genel Olarak	104
2. "Zarara Yol Açan Faaliyet" Kavramı	106
3. "Zarar" Kavramı	108
B. Sorumluluğu Saptayan Kuralın Amaçları	109
1. Genel Olarak	109
2. Zararın Azaltılması	110
3. Zararın Dağıtılması	112

4. Zararın Azaltılması - Zararın Dağıtılması	
Çatışması	113
C. Zararın Azaltılması	114
1. Genel Yaklaşım	114
2. Zararın bir Maliyet Unsuru Haline Getirilmesi	115
a. Genel Kavramlar	115
(1) Dış Ekonomiler	115
(2) Sosyal Maliyet	116
(3) İşlem Maliyeti	117
b. Genel İlkeler	118
c. Tekel Durumu	120
d. İşlem Maliyeti	121
e. Sonuç	122
3. İlgilileri Zararı Azaltıcı Önlemler Almağa	
Özendirme	123
a. Genel Olarak	123
b. Genel İlke	123
c. Karar Maliyeti	126
d. Sonuç	128
4. Ek Önlemler	128
a. Genel Olarak	128
b. Devletin Müdahale Biçimleri	129
c. Müdahale Nedenleri	129
5. Sonuç	131
D. Sistem İçinde "Kusur" un Yeri	132
1. Genel Olarak	132
2. Zararın Azaltılması	132
3. Kusurlu Sorumluluk Sisteminin Maliyeti	133
4. Sonuç	134
E. Sonuç	135
Notlar	137
Bibliyografya	143

İNGİLİZ ÇEVRE HUKUKU SİSTEMİNE GENEL BİR BAKIŞ

Av. Mustafa Bozcaadalı

A. Giriş	146
----------	-----

B. Çevre Kirliliğinde Hukuki Düzenleme	147
1. Örf ve Adet - İçtihat Hukuku	147
a. İhmal (Negligence)	147
b. Başkasının Arazisine Müdahale (Trespass)	148
c. Mal, Mülk ve Haklarda Başkasını Rahatsız Eden veya Zarar Veren Tasarruflar (Nuisance)	148
d. Kusursuz Mesuliyet (Strict Liability)	149
2. Statü Hukuku (Yazılı Kanunlar veya Hukuk)	150
3. Planlama Kanunları	150
C. Kanunlarla Düzenlenen Başlıca Çevre Kirliliği	
Çeşitleri	152
1. Hava Kirliliği	152
a. Temiz Hava Kanunu	152
b. Kamu Sağlığı Kanunu	153
c. Kirliliğin Kontrolü Kanunu	154
d. Alkali Kanunu	155
2. Tatlı Su Kirliliği	156
3. Kıyı Suları ve Deniz Kirliliği	157
4. Artıklar	158
5. Gürültü	159
6. Radyoaktivite	160
D. Değerlendirme	161
Bibliyografya	162

İNGİLİZ TEMİZ HAVA KANUNU

Av. Mustafa Bozcaadalı

A. Giriş	163
B. Kanunun Hükümleri ve İhtiva Ettiği Prensipler	163
1. Koyu Duman	163
a. Sorumluluk, İstisna ve Sorumluluktan Kurtulma	163
b. Birinci Kısma İlişkin Geçici İstisna	164
2. Ocaklardan Çıkan Dumanlar	165
a. Yeni Ocakların Duman Durumu	165
b. Ocaklardan Çıkan Kum ve Tozlar	167
c. Yeni Ocakların Kum ve Tozları Toplayıcı Cihazla Teçhiz Edilmeleri Gereği	167
d. Ocaklardan Çıkan Kum ve Tozların Ölçülmesi	168

e. Ocaklarda Tüketilecek Yakıtlara Dair Bilgi	168
f. Bacaların Yüksekliği	169
3. Duman Kontrol Alanları	169
a. Genel Olarak	169
b. Özel Binalarda Ocakların Ayarlanması	170
c. Maliye Bakanlığı Katkıları	171
d. Yerel İdarelerin, Kilise, Hayır İşleri ile İlgili Binalardaki Ateşliklerin Uyumunun Sağlanmasına Katkıları	171
4. Duman Zararları	171
a. Duman Zararlarının Önlenmesi	171
b. 1906 Tarihli Alkali Çalışmaları Kanunu ile İlişkiler ve Bu Kanundaki Değişiklik	172
c. Kömür Madenleri ve Ocakları	173
d. Lokomotifler	173
e. Gemiler	174
f. Araştırma ve İnceleme Gayesiyle Muafiyetler	174
g. Kraliyet Arazileri ve Binaları	175
5. Temiz Hava Konseyi	176
6. Çeşitli Hükümler	176
a. İnşaat ile İlgili Mevzuat	176
b. Yerel Yönetimlerin Araştırma Yapma ve Bunları Yayınlamaya Dair Yetkileri	176
c. Bilgilerin Haksız Olarak Açıklanması	177
d. Cezalar	177
e. Yerel Mahkemeye Başvurulabilme	178
f. Zorla Yaptırım	178
g. Binayı İşgal Edene İka Edilen Fiilleri Bildirme Yükümlülüğü	179
h. 1936 Tarihli Kamu Sağlığı Kanunu'nun Uygulanması	179
i. Bu Kanun'un Londra'ya Uygulanması	180
j. Yönetmelikler, Emirnameler ve İdari Giderler	180
7. Son Hükümler	180

AMERİKAN ÇEVRE HUKUKU UYGULAMASINDAN ÖRNEKLER

Av. Noyan Turunç

A. Giriş	182
--------------------	-----

B. Örnekler	182
1. Çimento Fabrikasının Verdiği Zarar	182
2. Kule İnşası	183
3. Petrol Bulunan Araziler	184
4. Parktan Yol Geçirilmesi	185
5. Kıyılardan Yararlanma	187
6. Baraj İnşaatı	187
7. Yakıt Parası	189
8. Ağaç Kesilmesi	190
9. Ormanlardan Kereste Elde Edilmesi	190
10. Baraj Seviyesinin Yükselmesi	191
11. Endüstriyel Kirlenme	192
12. Egzos Dumamı	193
13. Trafik ve Hava Kirliliği	194

SULARIN KİRLENMEYE KARŞI KORUNMASI

Dr. İrfan Yazman

A. Konunun Çevre Korunması ile Bütünlüğü	196
B. Uluslararası ve Ulusal Düzeylerde Suların Korunması ile İlgili Gelişme Eğilimleri ve Örnekleri	197
1. İlgili Örgütler	197
2. Düzenlemeler	197
a. Uluslararası Düzeyde	197
b. Ulusal Düzeyde	200
(1) Almanya Federal Cumhuriyeti	200
(2) İsviçre	202
(3) Avusturya	204
C. Türk Su Hukukunun Gelişme Evreleri ve Bugünkü Durumu	206
1. Eski Türk (İslâm) Hukukunda	206
2. Bugünkü Hukukumuzda Suların Korunması	207
a. Özel Hukuk Alanında	207
(1) MK 680'in Uygulama Koşulları	207
(aa) Korunmanın Konusu	207
(bb) Korunmanın Alması Koşulları	207
(cc) Kesilme veya Kirlenme Sonucunu Doğuran Eylemler	208
(dd) Korunmanın Kişiler Bakımından Sınırları	208

(2) MK 680'in Uygulanmasının Sonuçları	209
(3) MK 681	209
(4) MK 685	209
b. Kamu Hukuku Alanında	210
(1) 442 Sayılı Köy Kanunu	210
(2) 927 Sayılı Sıcak ve Soğuk Maden Sularının İstismarı ile Kaplıcalar Tesisatı Hakkındaki Kanun	210
(3) 1593 Sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu	210
(4) 831 Sayılı Sular Kanunu'na Eklenen 2659 Sayılı Kanun	211
(5) 167 Sayılı Yeraltı Suları Kanunu ve Yeraltı Suları Tüzüğü	212
(6) 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu	214
(7) Yukarıda Verilen Örneklerin Dışında Kalan Mevzuat	214
D. İleriye Dönük Hazırlık Çalışmaları ve Öneriler	214
1. Kalkınma Planlarında Konunun Ele Alınışı	214
2. Bazı Kanun Tasarıları ve İdari Düzenlemeler	218
a. Su Kaynaklarının Kullanılması Hakkında Kanun Tasarısı	218
b. Hava, Su, Toprak Temizliğinin Korunmasına Dair Kanun Teklifi	219
c. Bakanlıklararası Bir Protokol	220
3. Sonuç ve Öneriler	220
Kısaltmalar	223
Notlar	224
Bibliyografya	232

TÜRK HUKUKUNDA GAYRISIHİ MÜESSESELER

Öcal Benington

A. Gayrısıhhi Müesseselerin Tanımı	235
B. Gayrısıhhi Müesseselerin Sınıfları ve Nitelikleri	236
C. Gayrısıhhi Müesseselerin Sınıflarının Tesbiti	236
D. Gayrısıhhi Müesseselerin Çeşitleri	238
E. Gayrısıhhi Müesseselerin Kuruluşları	238

1. Birinci Sınıf Gayrısıhhi Müesseselerin Kuruluşu	238
2. İkinci ve Üçüncü Sınıf Gayrısıhhi Müesseselerin Kurulması	240
a. Belediyeler	240
b. İl İmar Müdürlüğü	241
c. Bayındırlık Müdürlüğü	241
d. Bölge Çalışma Müdürlüğü	241
e. Turizm Müdürlüğü	242
f. Su Ürünleri Müdürlüğü	242
g. D.S.İ. Genel Müdürlüğü	242
h. Özel İdareler	243
F. Gayrısıhhi Müesseselerin Kapatılmaları	243
1. Usulüne Uygun İzin Almadan Kurulan Gayrısıhhi Müesseselerin Kapatılmaları	243
2. Usulüne Uygun İzin Alınarak Kurulan Gayrısıhhi Müesseselerin Kapatılmaları	244